

ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

LEGAL PROBLEMS ON TORTS CASES PRESCRIPTION UNDER THE CIVIL AND COMMERCIAL CODE

สุธิตา บุญปาน*

Sutita Boonpan*

สุธี อยู่สถาพร**

Suthee Usathaporn**

วันที่รับบทความ 20 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ 20 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ 21 เมษายน 2566

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* LL.M. Student, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University,

* e-mail: kung.num@hotmail.co.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะนิติศาสตร์ปริดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Asst. Prof. Dr., Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

** e-mail: suthee.yus@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ จะมุ่งศึกษาถึงประวัติ แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดอายุความในเรื่องการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดทางแพ่ง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติในการเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิด ว่าต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 1 ปี นับแต่รู้ถึงการกระทำละเมิด และรู้ตัวผู้ต้องหาชดใช้ค่าเสียหายดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า อายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดทางแพ่ง มีการกำหนดอายุความที่สั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และเมื่อนำมาเทียบเคียงกับการกำหนดอายุความในสหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐตุรเคีย ที่มีการกำหนดระยะเวลาอายุความในเรื่องละเมิด โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐาน และเอกสารในการนำเสนอคดีต่อศาล ซึ่งเป็นเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอในการพิสูจน์หลักฐานให้ความจริงปรากฏ ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คดีที่มีความสลับซับซ้อนยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน

นอกจากนี้ยังมุ่งศึกษาถึงการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง ที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง ซึ่งจากการศึกษา ตามหลักกฎหมายในมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้เพียงกรณีเดียว โดยมีได้มีการแยกให้เป็นไปตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในสหราชอาณาจักร ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับการกระทำและความร้ายแรงแห่งคดี และนอกจากนี้ยังมุ่งศึกษาถึงการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีละเมิดโดยทั่วไปหรือกรณีละเมิดโดยหมิ่นประมาท ซึ่งจากการศึกษาในมาตรา 420 และมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ยังไม่ได้มีการกำหนดไว้ เมื่อนำมาเทียบกับบทกฎหมายในสหราชอาณาจักร ซึ่งได้มีการกำหนดให้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดอายุความมีความเป็นธรรม ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคดีที่มีความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน เอกสารต่างๆ และคดีที่มีการกระทำต่อร่างกายให้ถึงแก่ความตายหรือคดีที่เกี่ยวกับความผิดทางเพศ และมีการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง นอกจากนี้ยังรวมถึงคดีที่ผู้กระทำความผิดอยู่นอกประเทศไทยด้วย

คำสำคัญ: ปัญหาทางกฎหมาย , การกำหนดอายุความ, ละเมิด

Abstract

The objective of the thesis aims to study the background, concept, and theory of the prescription period for the claim for damages arising from wrongful act under section 448 paragraph one of Thailand Civil and Commercial Code providing that the claim for damages arising from wrongful act is barred by prescription after one year from the day when the wrongful act and the person bound to make compensation became known to the injured person. Researching the study shows that the period of prescription for the claim in Civil and Commercial Code is shorter than those of Thailand Product Liability Act B.E. 2551 (2008), Thailand Consumer Case Procedure Act B.E. 2551 (2008), Thailand Hazardous Substance Act B.E. 2535 (1992), and Thailand Tortious Liability of Officials Act B.E. 2539 (1996). by reviewing comparative laws on the prescription period by reference to laws of the United Kingdom, the People's Republic of China, Japan, France, the Federal Republic of Germany, and the Republic of Turkey, the prescription period for filing civil claims in the foreign laws is prescribed much longer than that of Thailand Civil and Commercial Code. And the extended period allows the plaintiff enough time to prepare his or her case fully, especially the complex case.

Opposite to the United Kingdom's law, section 448 paragraphs one of Thailand Civil and Commercial Code is not provided that the prescription period for the civil claims shall differ from the cause of action. Moreover, section 420 (tort) and section 423 (defamation) of Thailand Civil and Commercial Code are not prescribed that the court shall have regard to all the circumstances of the case and in particular to the length of the delay on the part of the plaintiff, which is not the same as the law of the United Kingdom

To achieve the justice and fairness in the prescription period application, the writer proposes that the present law on the prescription period for the civil cases should be reformed, especially in complex case, offence against life and body, sexual abuse case, and case against the defendant who resides outside of Thailand.

Keywords: Legal Problems, Legal Prescription, Torts

1. บทนำ

กฎหมายเกี่ยวกับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายที่มีมาตั้งแต่ครั้งกฎหมายโรมัน ซึ่งเกิดจากนโยบายของรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความสงบเรียบร้อยในสังคมและความมั่นคง ในการอ้างสิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นการห้ามมิให้มีการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตมาเรียกร้อง

ต่อกัน เนื่องจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นมานานแล้วนั้น ย่อมมีความยุ่งยากสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการค้นหาเอกสารพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์แก่กัน เพราะพยานหลักฐานอาจลบเลือนสูญหาย เสื่อมสภาพ บกพร่องหรือคลาดเคลื่อนไปตามกาลเวลาได้ ซึ่งจะส่งผลให้การวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นไม่อาจเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง

ในเรื่องของการกำหนดอายุความจะมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอายุความไว้ สามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้กำหนดอายุความไว้ สามปีนับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด และตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้กำหนดอายุความไว้สองปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวเจ้าหน้าที่ที่จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งตามพระราชบัญญัติที่กล่าวมานั้นจะมีระยะเวลาของอายุความที่มากกว่าและจะเป็นคุณแก่ผู้เสียหายมากกว่าอายุความตามมาตรา 448 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้นำมาพิจารณาในประเด็นปัญหาในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 นั้น ยังมีความไม่เหมาะสมในการอำนวยความยุติธรรมให้ผู้เสียหายในคดีแพ่ง ดังจะเห็นได้จากกรณี สิทธิเรียกร้องในหนี้ค่าบัตรเครดิตหรือเงินที่เจ้าหน้าที่ได้ออกทวงถามไป มีอายุความ 2 ปี ในขณะที่สิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่มูลละเมิดในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดจะมีอายุความ 1 ปี บางกรณีผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิอาจไม่ทราบกำหนดอายุความและมิได้ดำเนินการใดๆ ทางกฎหมาย หรือใช้สิทธิทางศาล เป็นเหตุให้ล่วงเลยกำหนดเวลาในการฟ้องร้องคดี อันยังผลทำให้ไม่สามารถบังคับตามสิทธิของตนได้และก่อให้เกิดความเสียหาย และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงนั้น มีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 กล่าวคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวมิได้แยก ให้เป็นไปตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง เช่น การทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงชีวิต อันถือเป็นการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ที่มีอายุความฟ้องคดีเท่ากับการหมิ่นประมาท นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาในเรื่องของอายุความละเมิดทั้งกรณีละเมิดทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และกรณีหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 นั้น ในปัจจุบัน กฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ จึงทำให้เกิดกรณีคดีขาดอายุความในลักษณะไม่เป็นธรรมและส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับการเยียวยาจากการถูกละเมิด

2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความละเมิด

อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งออกเป็น อายุความได้สิทธิ และอายุความเสียสิทธิ ซึ่งอายุความได้สิทธิ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายให้ผู้ประสงค์จะได้สิทธิและปฏิบัติตามเงื่อนไขจนครบระยะเวลาดังกล่าว และได้ไปซึ่งสิทธินั้น และอายุความเสียสิทธิ หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนด

ในกฎหมายให้ผู้มีสิทธิเรียกร้องในหนี้สินหรือสิทธิใดๆ ใช้สิทธินั้นในเวลาที่กำหนด หากพ้นระยะเวลาดังกล่าว ก็จะสามารถฟ้องเรียกร้องสิทธิของตนได้ หากฟ้องก็จะเป็นคดีขาดอายุความ¹

และนอกจากนี้ตามหลักเหตุผลธรรมดา เมื่อลูกหนี้เป็นหนี้และยังมิได้ชำระหนี้ ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเท่าใด ลูกหนี้ก็ยังเป็นหนี้อยู่ และเจ้าหนี้ก็ยังมีสิทธิทวงถาม เรียกร้องหรือฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตลอดเวลา เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องอายุความก็ยังคงสอดคล้องกับเหตุผลธรรมดานี้ แต่ที่กฎหมายต้องกำหนดให้มี “อายุความ” ก็เพราะเป็นนโยบายที่ต้องการให้การอำนวยความสะดวกโดยศาลเกิดขึ้นในเวลาอันสมควร อันจะทำให้เกิดความชัดเจน แน่นนอนโดยการเร่งรัดให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ และหากเจ้าหนี้ละเลยจนพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ที่เรียกว่าสิทธิเรียกร้องหนี้ขาดอายุความแล้ว จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับผลร้าย คือทำให้ลูกหนี้มีสิทธิยกเหตุหนี้ขาดอายุความเพื่อปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้

เหตุผลหรือเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดให้มีบทบัญญัติในเรื่องอายุความนี้ พิจารณาในรายละเอียดแล้ว อาจแบ่งออกได้ 3 ประการ ดังนี้

1. พิจารณาในแง่ของรัฐ

เหตุผลหลักที่มีการกำหนดเรื่องอายุความไว้ก็เพราะเป็นนโยบายของรัฐที่จะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงแน่นอนในสิทธิต่างๆ ของบุคคล โดยการเร่งรัดให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิทางศาลตามกำหนดอายุความ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การมีอายุความเป็นการปรามมิให้เจ้าหนี้นำเรื่องราวความเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วมาฟ้องร้องต่อกัน เพราะเรื่องที่เกิดมานานแล้วนั้นย่อมเป็นการยุ่งยากมากสำหรับเจ้าหนี้และหรือลูกหนี้ในการที่จะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อกัน แม้พยานหลักฐานที่มีอยู่ก็อาจจะสูญหาย ไม่สมบูรณ์หรือคลาดเคลื่อนไปได้ ซึ่งทำให้การวินิจฉัยคดีโดยศาลนั้นเกิดความถูกต้อง เป็นธรรมได้ยาก กฎหมายจึงกำหนดให้มีเรื่องอายุความไว้เพื่อตัดปัญหาเหล่านี้

2. พิจารณาในแง่ของเจ้าหนี้

เหตุผลที่กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความไว้ก็เพื่อเป็นโทษสำหรับเจ้าหนี้ที่ปล่อยปละละเลยไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตนเสียที จนกระทั่งเลยกำหนดอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกำหนดให้ลูกหนี้เกิด “สิทธิปฏิเสธ” ที่จะไม่ชำระหนี้ที่ขาดอายุความแล้วขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อายุความเป็นเครื่องกระตุ้นให้เจ้าหนี้ต้องรีบใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในกำหนดอายุความ

3. พิจารณาในแง่ของลูกหนี้

กำหนดอายุความจะช่วยปลดเปลื้องภาระของลูกหนี้ในอันที่จะต้องเก็บหลักฐานในการชำระหนี้ไว้หรือบรรเทาภาระในการพิสูจน์ต่อศาลว่าได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แล้ว ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องเก็บหลักฐานเหล่านั้นไว้จนตลอดชีวิต ทำให้ไม่ต้องมีภาระและค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดีเกินสมควร ทั้งนี้ เพราะเมื่อพ้นกำหนด

¹ มานิตย์ จุมปา, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 15 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), น. 269.

อายุความตามกฎหมายแล้ว ลูกหนี้ก็สามารถปฏิเสธการชำระหนี้ได้ด้วย เพียงแต่ยกข้อต่อสู้ว่าหนี้ขาดอายุความเท่านั้น²

3. กฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

3.1 สหราชอาณาจักร

การกำหนดอายุความของสหราชอาณาจักร ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) (Article 2 :Limitation Act 1980) มีกำหนด 6 ปี นับตั้งแต่วันที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้น โดยการใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับอันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายรู้ถึงความเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดและความเสียหายแฝงมีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ควรหรือสมควรจะค้นพบความเสียหาย³

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) ยังได้กำหนดอายุความ กรณีที่มีการละเมิดเกิดขึ้น โดยดูจากสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือถ้ามีความร้ายแรงมากก็จะมีกำหนดระยะเวลาอายุความไว้นานกว่าปกติ เพื่อให้ผู้ได้รับความเสียหายได้มีการเก็บรวบรวมเอกสารและพยานหลักฐานต่างๆ และในพระราชบัญญัตินี้ยังได้มีการกำหนดในเรื่องของการขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีละเมิดโดยทั่วไปหรือกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาท

3.2 สาธารณรัฐประชาชนจีน

การกำหนดอายุความของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) (Article 188 : Civil Code of the People's Republic of China 2020) โดยอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลประชาชนเพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่งเป็นเวลา 3 ปี ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น และอายุความของการยื่นฟ้องคดีจะนับตั้งแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรรู้ว่าสิทธิของตนถูกละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด หากมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ก็ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น แต่หากวันที่สิทธิถูกละเมิดนั้นเกินกว่า 20 ปี ศาลประชาชนจะไม่ให้ความคุ้มครองอีกต่อไป เว้นแต่มีเหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินใจขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องของผู้ทรงสิทธิ⁴

² กำชัย จงจักรพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2563), น. 114-115.

³ Published by her majesty's stationery office, "Limitation Act 1980," สืบค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2565, จาก https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58/pdfs/ukpga_19800058_en.pdf

⁴ หลีซุน, ฉบับแปลจีน-ไทย ประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2565), น. 58.

3.3 ประเทศญี่ปุ่น

การกำหนดอายุความของประเทศญี่ปุ่น ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ค.ศ. 1898 (พ.ศ. 2441) (Article 724 : The Civil Code of Japan 1898) โดยอายุความสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด ถ้าไม่ใช่เสียหายใน 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายเช่นนั้น และรู้ถึงตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายเป็นอันขาดอายุความ แต่ถ้าพ้นกำหนด 20 ปี นับแต่เวลากระทำละเมิด ก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน⁵

3.4 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

การกำหนดอายุความของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) (Article 2225 : Code civil 2022) โดยได้กำหนดอายุความในคดีแพ่งมีกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง

กรณีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นอันตรายทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี นับแต่วันที่เกิดความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์มีอายุความ 20 ปี⁶

3.5 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การกำหนดอายุความของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) (Section 852 : German Civil Code 2002) โดยได้กำหนดให้สิทธิเรียกร้องมีกำหนดอายุความทั่วไป 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับทั้งสัญญาและการกระทำละเมิด ส่วนจุดเริ่มต้นนับอายุความให้เริ่มนับตั้งแต่เมื่อสิ้นปีที่สิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นและผู้มีสิทธิเรียกร้องรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องและรู้ถึงตัวลูกหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบหรือควรจะได้รู้ข้อเท็จจริงเช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวัง แต่สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ไม่ว่าจะเกิดเมื่อใดและไม่ว่าผู้มีสิทธิเรียกร้องจะรู้หรือไม่รู้เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง ให้สิทธิเรียกร้องนั้นมีอายุความ 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธินั้น แต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย⁷

3.6 สาธารณรัฐตุรเคีย

การกำหนดอายุความของสาธารณรัฐตุรเคีย ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ในกฎหมายตุรกี ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) (Article 72 : Extracts from the New Turkish Code of Obligation 2012) โดยได้กำหนดระยะเวลาสำหรับการเรียกร้องการละเมิดไว้ 2 ปี นับแต่ผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำละเมิด

⁵ ไพจิตร ปุญญพันธุ์, คำสอนชั้นปริญญาโท, กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2546), น. 141.

⁶ Droit.org, “Code civil,” สืบค้นเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2565, จาก <https://codes.droit.org/PDF/Code%20civil.pdf>

⁷ มนูญญา ธัชแก้วกรพันธ์, “อายุความ: ศึกษากรณีความรับผิดทางละเมิด,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 3.

ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิด แต่ระยะเวลาจำกัดทั่วไปคือมีอายุความ 10 ปี และระยะเวลาจำกัด 5 ปี สำหรับการเรียกร้องบางอย่าง เช่น ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับการชำระค่าเช่า การเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยเงินต้น การเรียกร้องที่เกิดจากข้อตกลงความเสียหาย ตัวแทน ค่านายหน้าและนายหน้า (ยกเว้นการเป็นนายหน้าในเชิงพาณิชย์) ข้อเรียกร้องระหว่างบริษัทหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทกับผู้จัดการตัวแทน หรือผู้สอบบัญชี การเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาการจ้างงาน ยกเว้นการเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมหรือการไม่ปฏิบัติตามผลงานอันเนื่องมาจากการประพฤติดมิชอบอย่างร้ายแรงของผู้รับเหมา⁸

4. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

จากบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องอายุความละเมิด ถือว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยเหตุผลหลายๆ ประการที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก กฎหมายก็ย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเช่นกัน เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัยปัจจุบัน โดยในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ก็ได้มีหลายประเทศที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขบทกฎหมายในเรื่องอายุความละเมิดให้มีความเหมาะสมมากขึ้น บางประเทศอาจจะขยายระยะเวลาอายุความเพิ่มขึ้น บางประเทศอาจจะลดระยะเวลาอายุความลง โดยดูจากประเภทคดีที่เกิดขึ้น เพราะคดีแต่ละประเภทอาจจะมีความแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาอายุความไว้สั้นยาวแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ และเพื่อความเป็นธรรมกับเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่ได้รับผลกระทบด้วย เช่น ถ้าพิจารณาในแง่ของเจ้าหนี้ กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความไว้ ก็เพื่อเป็นโทษสำหรับเจ้าหนี้ที่ปล่อยปละละเลย ไม่ใช้สิทธิเรียกร้องของตนเสียที่จนกระทั่งเลยกำหนดอายุความตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกำหนดให้ลูกหนี้เกิดสิทธิปฏิเสธ ที่จะไม่ชำระหนี้ที่ขาดอายุความแล้ว หรือกล่าวอีกนัยคือ อายุความเป็นเครื่องกระตุ้นให้เจ้าหนี้ต้องรีบใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในกำหนดอายุความ และถ้าพิจารณาในแง่ของลูกหนี้ กฎหมายกำหนดเรื่องอายุความเพื่อจะช่วยเหลือเปลี่ยนแปลงภาระของลูกหนี้ในอันที่จะต้องเก็บหลักฐานในการชำระหนี้เอาไว้ หรือบรรเทาภาระในการพิสูจน์ต่อศาลว่าได้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้แล้ว ทำให้ลูกหนี้ไม่ต้องเก็บเอกสารหลักฐานเหล่านั้นไว้อีกตลอดชีวิต เพราะเมื่อพ้นกำหนดอายุความตามกฎหมายแล้ว ลูกหนี้ก็สามารถปฏิเสธการชำระหนี้ได้ด้วย เพียงแต่ต้องยกข้อต่อสู้ว่าหนี้นั้นได้ขาดอายุความแล้วเท่านั้น

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยและของต่างประเทศในเรื่องของการกำหนดอายุความ ซึ่งพบว่ามีแตกต่างกันไป ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทุกบรรพก็ได้มีการกำหนดอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องในเรื่องต่างๆ ไว้ และมีระยะเวลาที่แตกต่างกัน หากสิทธิเรียกร้องในเรื่องใดก็ตามที่ไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายเฉพาะเรื่องก็นำเอาอายุความทั่วไปมาปรับใช้

จากที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องของอายุความ โดยศึกษาเฉพาะเรื่องของอายุความละเมิดนั้น ซึ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิด

⁸ Erdem Büyüksagis, “The New Turkish Tort Law,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2565, จาก

https://www.researchgate.net/publication/256061196_The_New_Turkish_Tort_Law_Extracts_from_the_New_Turkish_Code_of_Obligations_Journal_of_European_Tort_Law_JETL_12012_pp_44-100

แต่มูลค่าเดิม ถ้าขาดอายุความเมื่อพ้น 1 ปี นับแต่วันที่ต้องเสียภาษีรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด” ซึ่งการฟ้องเรียกค่าเสียหาย โดยใช้อายุความตามมาตรา 448 มาบังคับคือ (1) 1 ปี นับแต่ผู้เสียภาษีรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือ (2) เมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด กล่าวคือ เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ผู้เสียภาษีรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยต้องรู้ครบถ้วนทั้งสองประการ ถ้ารู้ถึงการละเมิดแต่ยังไม่รู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน จะยังไม่เริ่มนับอายุความ⁹

นอกจากนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งได้แยกกรณีของอายุความเอาไว้เป็น 2 กรณีคือ (1) อายุความกรณีเจ้าหน้าที่ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นคืออายุความที่หน่วยงานของรัฐใช้สิทธิไล่เบี้ยกรณีชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายไปแล้ว ซึ่งกรณีนี้หมายถึงเฉพาะกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีสิทธิไล่เบี้ยเท่านั้น ซึ่งมีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และ (2) อายุความกรณีเจ้าหน้าที่ก่อความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ กรณีนี้เป็นอายุความที่หน่วยงานเรียกจากเจ้าหน้าที่ได้โดยตรงเมื่อเจ้าหน้าที่ทำละเมิด ก่อความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่ตนสังกัดหรือไม่ก็ตาม หากอยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้เฉพาะกรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเช่นเดียวกัน แต่กรณีนี้ อายุความคือ 2 ปี และนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539¹⁰

พระราชบัญญัติว่าด้วยอัตรา พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอายุความไว้ในมาตรา 67 โดยให้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่ผิดอัตราตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้น 3 ปี นับแต่วันที่ผู้ต้องเสียภาษีรู้ถึงการเสียหายความเป็นอัตราผิด และผู้พึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเรื่องอายุความไว้ในมาตรา 12 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียภาษีรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยโดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกิดสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

⁹ สุมาลี วงษ์วิจิตร, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 3

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563), น. 366.

¹⁰ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 10

(กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2564), น. 264-265.

และมาตรา 13 ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา (เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในมาตรา 13)

มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีอายุความสามปี นับแต่วันที่รู้ความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย เช่นเดียวกัน

และนอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาในเรื่องของการกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากมูลละเมิดในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น สหราชอาณาจักร มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 6 ปี¹¹ โดยให้นับตั้งแต่วันที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้น และการใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน สำหรับอันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี นับแต่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายรู้ถึงความเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำละเมิด และความเสียหายแฝงก็มีอายุความ 3 ปี นับแต่วันที่ควรหรือสมควรจะค้นพบความเสียหาย

สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการกำหนดอายุความละเมิดทางแพ่งไว้ 3 ปี¹² สำหรับอายุความของการยื่นฟ้องคดีต่อศาลประชาชน เพื่อขอให้คุ้มครองสิทธิทางแพ่ง แต่ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น และอายุความของการยื่นฟ้องคดีจะนับตั้งแต่วันที่ผู้ทรงสิทธิรู้หรือควรรู้ว่าสิทธิที่ถูกละเมิดและรู้ตัวผู้ทำละเมิด ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้บังคับตามบทบัญญัตินั้น แต่ถ้าวันที่สิทธิถูกละเมิดนั้น เกินกว่า 20 ปี ศาลประชาชนจะไม่ให้ความคุ้มครองอีกต่อไป ถ้ามีเหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินใจให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอของผู้ทรงสิทธิ

ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี¹³ โดยสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด ถ้าไม่ใช้ภายใน 3 ปี นับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหาย และรู้ตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายเป็นอันขาดอายุความ แต่ถ้าพ้นกำหนด 20 ปี นับแต่เวลากระทำละเมิดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความในคดีแพ่ง 5 ปี¹⁴ โดยนับแต่วันที่รู้หรือควรจะรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง (แต่ต้องไม่เกิน 20 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุที่ทำให้มีสิทธิเรียกร้อง) และ การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันตรายทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี¹⁵ นับแต่วันที่เกิดความเสียหาย และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำทรมานหรือการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี

¹¹ Article 2 : Limitation Act 1980.

¹² Article 188 : Civil Code of the People's Republic of China 2020.

¹³ Article 724 : The Civil Code of Japan 1898.

¹⁴ Article 2225 : Code civil 2022.

¹⁵ Article 2226 : Code civil 2022.

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการกำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี¹⁶ โดยนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยสิทธิเรียกร้องในประเทศเยอรมัน มีการกำหนดอายุความทั่วไป 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับทั้งสัญญาและการกระทำละเมิด และการนับอายุความให้เริ่มนับตั้งแต่เมื่อสิ้นปีที่สิทธิเรียกร้องเกิดขึ้น และผู้มีสิทธิเรียกร้องรู้ข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องและรู้ตัวลูกหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบหรือควรจะได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวัง แต่สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ไม่ว่าจะเกิดเมื่อใดและไม่ว่าผู้มีสิทธิเรียกร้องจะรู้หรือไม่รู้เพราะไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้สิทธิเรียกร้องนั้น มีอายุความ 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธินั้น แต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

สาธารณรัฐตุรเคีย มีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องการละเมิด 2 ปี¹⁷ นับแต่ผู้เรียกร้องทราบถึงการกระทำละเมิด ความเสียหาย และบุคคลที่กระทำความผิด โดยการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนมีกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่ผู้บาดเจ็บทราบความเสียหาย และตัวตนของผู้ต้องรับผิดชอบ แต่กรณีใดๆ ไม่เกิน 10 ปี หลังจากที่ได้กระทำไว้ อย่างไรก็ตามหากการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายอาญากำหนดระยะเวลาจำกัดที่ยาวกว่านั้นก็จะใช้ระยะเวลาที่นานกว่านั้น และนอกจากนี้ยังได้กำหนดระยะเวลาจำกัด 5 ปี สำหรับการเรียกร้องบางอย่าง

จากการศึกษาในเรื่องของการกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดนั้น พอสรุปได้ว่า อายุความอันเนื่องมาจากมูลละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 วรรคหนึ่ง นั้น มีอายุความ 1 ปี ซึ่งยังคงมีความไม่เหมาะสมในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายในคดีแพ่ง ที่เกิดจากปัจจัยในการกำหนดอายุความที่สั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอายุความในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ได้กล่าวมา มีอายุความที่ยาวกว่า และนอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบในเรื่องของอายุความละเมิดในบทกฎหมายของต่างประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 6 ประเทศนั้น เห็นได้ว่ามีอายุความที่ยาวกว่าอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทยเช่นกัน

ประเด็นปัญหาต่อไปคือประเด็นในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงและมีความแตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง เนื่องจากตามบทบัญญัติในมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการกำหนดอายุความในกรณีละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวโดยมิได้แยกให้เป็นการกระทำที่มีความร้ายแรง ทำให้เห็นว่า มีความไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ถูกทำละเมิดกรณีร้ายแรง

¹⁶ Section 852 : German Civil Code 2002.

¹⁷ Article 72 : Extracts from the New Turkish Code of Obligation 2012.

เช่น การทำละเมิดทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายถึงชีวิต อันเป็นการถูกระงับละเมิดที่ร้ายแรง แต่กลายเป็นว่า กรณีนี้มีอายุความละเมิดเท่ากับกรณีการกระทำละเมิดโดยการหมิ่นประมาทคือ มีอายุความ 1 ปี ซึ่งในความ เป็นธรรมการกระทำละเมิดที่ร้ายแรง ควรจะมีอายุความละเมิดที่มากกว่า 1 ปี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ สหราชอาณาจักร ซึ่งได้กำหนดเรื่องของอายุความเกี่ยวกับละเมิดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) (Limitation Act 1980) มาตรา 2 กำหนดอายุความละเมิดทั่วไป 6 ปี มาตรา 4A กำหนดอายุความหมิ่นประมาท 1 ปี และมาตรา 11 กำหนดอายุความในกรณีบุคคลบาดเจ็บ 3 ปี

จากการศึกษาในเรื่องของการกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกัน ทั้งของประเทศไทยและของสหราชอาณาจักร พอจะนำมาสรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของประเทศไทยมีการกำหนดอายุความในกรณีละเมิดไว้เพียงกรณีเดียวโดยมิได้มีการแยกให้เป็น การกระทำที่มีความร้ายแรงต่างกัน จึงทำให้สร้างความไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ถูกกระทำละเมิดในกรณี ที่ร้ายแรง ซึ่งตามบทกฎหมายในสหราชอาณาจักรที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีการกำหนดอายุความไว้ หลากหลาย โดยดูจากพฤติการณ์แห่งละเมิดและความร้ายแรงที่เกิดขึ้นเป็นหลัก จึงทำให้ในแต่ละเรื่อง ที่เกิดขึ้น จึงมีอายุความไม่เท่ากัน จึงเป็นบทกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกระงับละเมิดในกรณีที่มี ความร้ายแรง

ส่วนในประเด็นปัญหา ในเรื่องของการขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาล จากที่ได้ทำการศึกษาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งในกรณีของอายุความละเมิดทั้งกรณี ที่เป็นละเมิดโดยทั่วไปตามมาตรา 420 และกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 โดยนำมา เปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร สรุปได้ว่า ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติกำหนดไว้ ในเรื่องของการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้ จึงทำ ให้เกิดกรณีคดีขาดอายุความในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม และส่งผลให้ผู้เสียหายสูญเสียโอกาสในการที่จะได้รับ การเยียวยาจากการถูกระงับละเมิด ถ้านำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหราชอาณาจักร จะเห็นได้ว่า ศาลได้เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถยื่นขอขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาทได้

5. บทสรุป

5.1 การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิด

การกำหนดอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทยได้ บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 448 วรรคแรก โดยได้นำมาเปรียบเทียบกับ อายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรมีการ กำหนดอายุความละเมิด 6 ปี การใช้สิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับอันตรายแก่กาย มีกำหนดอายุความ 3 ปี สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการกำหนดอายุความละเมิดทางแพ่งไว้ 3 ปี แต่ถ้ามี เหตุการณ์พิเศษ ศาลประชาชนอาจตัดสินให้ขยายระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิตามคำร้องขอของผู้ทรง สิทธิได้ ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดอายุความละเมิดไว้ 3 ปี แต่ถ้าไม่ได้ใช้ภายใน 3 ปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือ ผู้แทนโดยชอบธรรมได้รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหาย เป็นอันขาดอายุความ สาธารณรัฐ

ฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดอายุความในคดีแพ่ง 5 ปี การใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางร่างกายมีอายุความ 10 ปี และสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำความผิดหรือการกระทำความผิดทางเพศต่อผู้เยาว์ มีอายุความ 20 ปี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีการกำหนดอายุความทั่วไป 3 ปี โดยนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับทั้งสัญญาและการละเมิด ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอย่างอื่นให้มีอายุความ 10 ปี นับแต่เกิดสิทธินั้นแต่ไม่เกิน 30 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำหรือฝ่าฝืนหน้าที่ หรือเกิดเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้เกิดความเสียหาย สาธารณรัฐตุรกี มีการกำหนดอายุความสำหรับการเรียกร้องการละเมิดไว้ 2 ปี และนอกจากนี้ยังได้กำหนดระยะเวลาอายุความ 5 ปี สำหรับการเรียกร้องบางอย่าง เช่น ข้อเรียกร้องที่เกี่ยวกับการชำระค่าเช่า การเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยเงินต้น การเรียกร้องที่เกิดจากข้อตกลงทนายความ ตัวแทน ค่านายหน้า (ยกเว้นการเป็นนายหน้าในเชิงพาณิชย์) ข้อเรียกร้องระหว่างบริษัทหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทหรือผู้สอบบัญชี การเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาจ้างงาน (ยกเว้นการเรียกร้องที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมหรือการไม่ปฏิบัติตามผลงานอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบอย่างร้ายแรงของผู้รับเหมา) ประกอบกับนำมาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่าอายุความในการเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของทั้ง 6 ประเทศนั้นมีอายุความที่ยาวกว่าอายุความในการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดของประเทศไทย และนอกจากนี้ พระราชบัญญัติที่ได้กล่าวมาก็มีการกำหนดอายุความไว้นานกว่าด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรว่า ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องอายุความ โดยให้เพิ่มระยะเวลาอายุความขึ้นต้นเป็น 2 ปี เช่นเดียวกับสาธารณรัฐตุรกี เนื่องจากเห็นว่าอายุความ 2 ปี เป็นระยะเวลาอันเหมาะสมและเพียงพอในการพิสูจน์หลักฐาน ให้ความจริงปรากฏ ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง 1) คดีที่มีความยุ่งยากในการรวบรวมพยานหลักฐาน เอกสารต่างๆ 2) คดีละเมิดที่มีการกระทำต่อร่างกายให้ถึงแก่ความตายหรือคดีที่เกี่ยวกับความผิดทางเพศ และมีการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง 3) คดีที่ผู้กระทำผิดอยู่นอกประเทศไทย

และนอกจากนี้อายุความ 2 ปี ยังปรากฏอยู่ในอายุความขึ้นต้นของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ด้วย

5.2 การกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง

การกำหนดอายุความละเมิดตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรง ซึ่งตามมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องของอายุความละเมิด ตามสภาพการกระทำที่มีความร้ายแรงเอาไว้ โดยได้นำมาเปรียบเทียบกับสหราชอาณาจักร ซึ่งได้มีการบัญญัติในเรื่องของอายุความละเมิดเอาไว้แตกต่างกันตามลักษณะข้อเท็จจริง และความร้ายแรง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรว่า ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องของอายุความละเมิดที่มีสภาพของการกระทำที่มีความร้ายแรงให้เหมือนกับสหราชอาณาจักร

5.3 การขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาล

การขอขยายระยะเวลาอายุความละเมิดในการฟ้องร้องคดีต่อศาล ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 420 ซึ่งเป็นกรณีละเมิดทั่วไปและตามมาตรา 423 เป็นกรณีละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเห็นได้ว่าในเรื่องของอายุความละเมิดทั้ง 2 มาตราที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ได้มีการกล่าวถึงในเรื่องของการให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องคดีต่อศาลเอาไว้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทกฎหมายในเรื่องของการละเมิดโดยหมิ่นประมาทตามกฎหมายของสหราชอาณาจักร จะเห็นได้ว่า สหราชอาณาจักรได้มีตัวอย่างคดีของการละเมิดโดยหมิ่นประมาทที่ศาลสูงอนุญาตให้ขยายระยะเวลาจำกัดในการเรียกร้องหมิ่นประมาทสำหรับความล่าช้าที่ “สมเหตุสมผล” เอาไว้ โดยได้กล่าวไว้ในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยอายุความ ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) (Limitation Act 1980) โดยให้ขยายระยะเวลากรณีมีการทุจริต ปกปิด หรือมีข้อผิดพลาด และในมาตรา 32A (2) สำหรับการยกเว้นตามดุลยพินิจของการจำกัดเวลาสำหรับการกระทำที่หมิ่นประมาทหรือกล่าวเท็จโดยมั่วร้าย โดยการดำเนินการตามมาตรา 32 ศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งคดีทั้งหมดและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับระยะเวลาและสาเหตุของความล่าช้าในส่วนของการกระทำ โดยที่เหตุผลประการหนึ่งของความล่าช้าคือ ข้อเท็จจริงทั้งหมดหรือบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุแห่งการกระทำ ไม่เป็นที่ทราบแก่โจทก์จนกว่าจะสิ้นระยะเวลาสำหรับการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือมั่วร้าย

ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นควรว่า ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องของอายุความละเมิดโดยการหมิ่นประมาท โดยให้สามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอายุความในการฟ้องร้องคดีต่อศาลได้เช่นเดียวกับสหราชอาณาจักร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กำชัย จงจักรพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2563.
- ไพจิตร ปุญญพันธ์. คำสอนชั้นปริญญาโท : กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2546.
- มานิตย์ จุมปา. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.
- ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2564.
- สุมาลี วงษ์วิจิต. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563.
- หลี่ซุน. ฉบับแปลจีน-ไทย ประมวลกฎหมายแพ่งแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2565.

มนัญญา ชัชแก้วกรพินธุ์. “อายุความ: ศึกษากรณีความรับผิดทางละเมิด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

ภาษาต่างประเทศ

Droit.org. “Code civil.” From <https://codes.droit.org/PDF/Code%20civil.pdf>, 17 May 2022.

Erdem Büyüksagis. “The New Turkish Tort Law.” From
https://www.researchgate.net/publication/256061196_The_New_Turkish_Tort_Law_Extracts_from_the_New_Turkish_Code_of_Obligations_Journal_of_European_Tort_Law_ETL_12012_pp_44-100, 18 May 2022.

Published by her majesty’s stationery office. “Limitation Act 1980.” From
https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58/pdfs/ukpga_19800058_en.pdf, 10 May 2022.